

УДК 612.3 ББК
28.073я73 Ф50

Рецензенти:

Л.Л. Бондаренко, д.мед.н, професор;
Л.В. Подригало, д.мед.н, професор;
С.М. Коваленко, д.х.н., професор;
І.М. Демидов, д.т.н., професор

Автори:

Павлоцька Л.Ф., к.м.н., проф.; Дуденко Н.В., д.м.н., проф.; Левітін Є.Я., д.фарм.н., проф.; Цихановська І.В., к.х.н., доц.; Москаленко О.В., к.т.н., доц.; Александров О.В., к.х.н., доц.; М.Г. Ілюха, д.т.н., проф.; Шовгопол ХШ к.х.н., доц.

Гриф надано Міністерством освіти і науки України.
Лист № 1.4/18-Г-82.1 від 09.01.2009 р.

Фізіологія харчування : підручник / Павлоцька Л. Ф., Ф 50
Дуденко Н. В., Левітін Є. Я. та ін. - Суми : Університетська
книга, 2017.-473 с.

ISBN 978-966-680-535-8

У підручнику наведено відомості про анатомію і фізіологію основних систем організму, значення різних компонентів їжі для людини відповідно до її віку, професії, умов життя й праці, особливості харчування різних верств населення. Складається з чотирьох розділів, до кожного з яких додано перелік запитань для самостійної підготовки студентів до семінарських занять за відповідною темою; лабораторного практикуму і додатків.

Для студентів інженерно-технологічних та інженерно-педагогічних спеціальностей 6.01010420 «Професійна освіта. Технологія харчової промисловості та організація громадського харчування».

УДК 612.3 ББК
28.073я73

ISBN 978-966-680-535-8

© Павлоцька Л.Ф., Дуденко Н.В.
Левітін Є.Я. та ін., 2011 ©
ТОВ «ВТД «Університетська
книга», 2017

ЗМІСТ

Передмова	6
Розділ 1. Будова і функції нейрогуморальної системи регуляції, травної системи, органів кровообігу, дихання та виділення.....	9
1.1. Будова і функції центральної та периферичної нервової системи	9
1.2. Гуморальна система регуляції	19
1.3. Будова й функції травної системи	29
1.4. Будова й функції органів кровообігу	54
1.5. Будова та функції системи дихання.....	63
1.6. Видільна система	66
<i>Контрольні запитання .....</i>	<i>70</i>
<i>Тести .....</i>	<i>71</i>
Розділ 2. Теоретичні основи харчування	83
2.1. Принципи збалансованого харчування	83
2.2. Рекомендовані норми енерговитрат для різних верств населення	90
<i>Контрольні запитання .....</i>	<i>97</i>
<i>Тести.....</i>	<i>97</i>
Розділ 3. Добова потреба людини в харчових речовинах та енергії.....	101
3.1. Білки.....	101
Показники біологічної цінності білків.....	108
Рекомендовані середні норми білків у добовому раціоні ...	116
3.2. Ліпіди	120
Рекомендовані середні норми жирів у добовому раціоні ...	127
3.3. Вуглеводи	130
Рекомендовані середні норми вуглеводів у добовому раціоні.....	138
3.4. Вітаміни	141
3.4.1. Шляхи забезпечення харчових раціонів дефіцитними вітамінами	141
3.5. Мінеральні речовини.....	142
3.5.1. Зв'язок мінерального й водного обмінів	143
3-6. Характеристика харчової цінності основних груп харчових продуктів	144

3.6.1. Харчова цінність продуктів тваринного походження та її зміни після технологічної обробки	144
3.6.2. Харчова цінність продуктів рослинного походження.....	148
<i>Контрольні запитання</i>	159
<i>Тести</i>	159
Розділ 4. Основи збалансованого харчування і шляхи його реалізації. Особливості харчування різних груп населення	
4.1. Принципи складання раціонів для різних груп населення ...	174
4.2. Харчування дітей і підлітків	185
Харчування дітей у загальноосвітніх школах	193
Оберігаючі раціони для школярів, які потребують дієтичного харчування	196
Харчування в школах-інтернатах спортивного профілю	199
4.3. Харчування людей похилого віку.....	203
Шляхи задоволення потреб людей похилого віку у харчових речовинах	204
4.4. Харчування людей розумової праці	214
4.5. Харчування студентів	219
4.6. Харчування людей, що працюють на промислових підприємствах і в сільському господарстві	222
4.6.1. Харчування людей, зайнятих фізичною працею	224
4.6.2. Потреба в харчових речовинах та енергії у водіїв різних видів транспорту	226
4.6.3. Харчування робітників, що працюють у гарячих цехах	231
4.6.4. Особливості харчування робітників в умовах дії пилу	234
4.6.5. Особливості харчування людей, що працюють в умовах впливу шуму та вібрації.....	240
4.6.6. Харчування працівників сільського господарства	241
4.7. Харчування в екстремальних кліматичних умовах	245
4.8. Лікувально-профілактичне харчування	247
4.9. Харчування в умовах екологічно несприятливого становища	262
4.10. Харчування спортсменів і туристів	263
4.10.1. Особливості харчування спортсменів.....	263
4.10.2. Особливості харчування туристів	269
4.11. Дієтичне харчування в підприємствах харчування.....	271
4.11.1. Обмежувальні дієти	277
Характеристика основних лікувальних дієт	284
<i>Контрольні запитання</i>	316
<i>Тести</i>	318

Лабораторний практикум.....	329
<i>Лабораторна робота № 1. Ввідна. Будова та функції травної системи .....</i>	<i>330</i>
<i>Лабораторна робота М 2. Будова та функції травної системи .....</i>	332
<i>Лабораторна робота № 3. Будова та функції нейрогуморальної системи регуляції .....</i>	334
<i>Лабораторна робота № 4. Будова та функції органів кровообігу, дихання та виділення .....</i>	335
<i>Лабораторно-практичне заняттям 1. Значення основних харчових речовин у життєдіяльності людини .....</i>	338
<i>Лабораторно-практичне заняття № 2. Складання добового раціону харчування за індивідуальним завданням.....</i>	345
<i>Лабораторно-практичне заняття № 3. Складання раціонів харчування для дітей .....</i>	351
<i>Лабораторно-практичне заняття № 4. Харчування людей похилого віку, студентів і робітників розумової праці.....</i>	354
<i>Лабораторно-практичне заняття № 5. Складання раціонів харчування для спортсменів і туристів.....</i>	360
<i>Лабораторно-практичне заняття № 6. Складання раціонів харчування людей, що контактують з професійними шкідниками.....</i>	370
<i>Лабораторно-практичне заняття № 7. Харчування людей різних професійних груп .....</i>	374
<i>Лабораторно-практичне заняття № 8. Складання раціонів дієтичного харчування .....</i>	376
Додатки	379
Відповіді до тестів.....	469
Список літератури	470